

- Obushna, N. "Publichnyi audyt: poniattia ta sutnist" [Public Audit: Concept and Essence]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadvannia*, no. 4 (2016): 21-29. [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_04\(31\)/5.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_04(31)/5.pdf)
- Pushkar, M. S., and Shchyryba, M. T. *Teoriia i praktyka formuvannia oblikovoi polityky* [Theory and Practice of Accounting Policy Formation]. Ternopil: Kart-blansh, 2010.
- Shulha, S. V. "Audytorska diialnist v Ukraini v umovakh yevrointehratsii" [Auditing in Ukraine in the Context of European Integration]: *dys. ... d-ra ekon. nauk* : 08.00.09, 2020.
- Stolyarchuk, V. N. "Strategicheskoye planirovaniye razvitiya gostinichno-restorannogo biznesa" [Strategic Planning for the Development of the Hotel and Restaurant

- Business]. *Tekhnologicheskii audit i rezervy proizvodstva*, no. 6/4 (2014): 34-36.
DOI: 10.15587/2312-8372.2014.32427
- Stratehichne upravlinnia hotelnymy pidpriemstvamy v umovakh hlobalizatsii* [Strategic Management of Hotel Enterprises in the Context of Globalization]. Zaporizhzhia: ZNTU, 2018.
- Zavidna, L. D. "Orhanizatsiino-metodychnyi pidkhid do formuvannia stratehii zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv sfery hotelnykh posluh" [Organizational and Methodological Approach to the Formation of the Strategy of Providing Competitiveness of Hotel Enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, is. 15 (2017): 82-87. http://www.bses.in.ua/journals/2017/15_2017/19.pdf

УДК 657.471(045)
JEL: D29; L15; M41

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

©2020 ПОЛІЩУК О. Т., БЕРНАДСЬКА Ю. О.

УДК 657.471(045)
JEL: D29; L15; M41

Поліщук О. Т., Бернадська Ю. О. Облікове забезпечення управління витратами на якість продукції

Метою статті є дослідження сутності витрат на якість продукції, їх значення та необхідності, достовірності відображення в системі бухгалтерського обліку, що забезпечить ефективність прийняття управлінських рішень і запровадження системи управління витратами підприємства, у тому числі в частині витрат на якість продукції. Проаналізовано підходи до сутності витрат на якість, обґрунтовано дослідження науковців щодо необхідності таких витрат у системі управління витратами підприємства та системі управління якістю продукції. Розглянуто підходи до доцільності класифікації витрат на якість виходячи із запитів менеджерів різного рівня управління, а також формування їх номенклатури та переліку в частині витрат на забезпечення якості та на виправлення браку. Обґрунтовано необхідність запровадження системи обліку витрат на якість продукції як інформаційної складової прийняття ефективних управлінських рішень. Розглянуто пропозиції дослідників щодо відображення витрат на якість в системі бухгалтерських рахунків. Запропоновано узагальнений алгоритм процесу організації обліку витрат на якість продукції, що передбачає: встановлення завдань обліку витрат на якість; визначення об'єктів обліку та класифікації таких витрат, методів оцінки витрат на якість продукції, системи рахунків; розробка комплексу документального забезпечення. Обґрунтовано складові кожного із етапів даного алгоритму. Встановлено, що ефективність системи управління витратами на якість залежить від достовірного обліково-аналітичного забезпечення на всіх етапах господарського процесу їх виникнення, накопичення, розподілу та списання.

Ключові слова: витрати, витрати на якість, облік витрат на якість.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-326-331>

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Поліщук Олена Тимофіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: o.polishchuk@donnu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2903-1885>

Бернадська Юлія Олександрівна – студентка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: bernadska.i@donnu.edu.ua

UDC 657.471(045)
JEL: D29; L15; M41

Polishchuk O. T., Bernadska Yu. O. Accounting Provision of the Costs Management for the Production Quality

The article is aimed at researching the essence of costs for the quality of production, their importance and necessity, the reliability of reflection in the accounting system, which will ensure the efficiency of managerial decision-making and the introduction of a cost management system at the enterprise, including in terms of costs for the production quality. Approaches to the essence of quality costs are analyzed, researches of scientists on the need for such costs in the cost management system of enterprise and the production quality management system are substantiated. Approaches to the feasibility of classification of quality costs on the basis of requests from the managers of different levels of management are considered, as well as the formation of their nomenclature and catalogue in terms of costs for quality provision and for the correction of rejects. The need to introduce a system of accounting for the production quality as an informational component of making effective managerial decisions is substantiated. The researchers' proposals for displaying quality costs in the accounting system are examined. A generalized algorithm of the process of organization of accounting for costs of production quality is proposed, which provides for: setting tasks for accounting costs for quality; determination of objects of accounting and classification of such costs, methods of assessing the costs of production quality, system of accounts; development of a complex of documentary support. The components of each stage of this algorithm are substantiated. It is determined that the efficiency of the quality costs management system depends on reliable accounting and analytical provision at all stages of the economic process of their occurrence, accumulation, distribution and write-off.

Keywords: costs, quality costs, accounting for quality costs.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

За сучасних умов конкурентного середовища ефективна господарська діяльність підприємства – це не тільки максимальне завантаження виробничих потужностей і нарощення обсягів виробництва. На вимогу споживачів виробничі підприємства перемістили свої акценти на управління якістю виготовлення продукції, що забезпечує не тільки її ефективну реалізацію на вітчизняному ринку, але й можливість виходу на міжнародні ринки збуту.

Здійснюючи роботу в системі управління якістю продукції, підприємства мають приділити увагу саме питанням економії якості, тобто витрати на управління якістю не мають перевищувати очікуваної прогнозованої економічної вигоди. Проте, з іншого боку, нівелюючи питання якості продукції, підприємство може втратити покупців, споживачів і партнерів, а натомість отримати репутаційні ризики. Варто відмітити, що формальне отримання сертифікатів якості без впровадження системи управління витратами також може призвести не тільки до втрат, а й до розчарувань в економічній ефективності системи управління якістю продукції.

Зрозуміло, що впровадження системи управління витратами, в частині витрат на якість продукції, має забезпечити підприємству не тільки збільшення його рентабельності, а й зменшити витрати, пов'язані з браком, і витрати на виправлення браку.

Саме тому особливого значення набувають питання обліку витрат на якість продукції, що дозволить вчасно сформувати достовірну інформацію про витрати та виявити їх погодження: витрати на попередження чи витрати на виправлення. Окрім того, саме облікове забезпечення управління витратами дозволить оперативно надати інформацію для аналізу витрат і прийняття ефективного управлінського рішення щодо їх раціональності.

Дослідженню щодо сутності, значення та обліково-аналітичного забезпечення витрат на якість продукції присвячено роботи вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких праці: Р. Бичківського, Ю. Бурдіна, М. Грещака, М. Дяченка, О. Коцюби, В. Кислицина, В. Павлова, В. Пархоменка, М. Самогородської, А. Фейгенбаума, Л. Федорової, Т. Харламової, Дж. Х. Харрінгтона, Дж. Шанката інших.

Мета дослідження полягає у вивченні сутності витрат на якість продукції, їх значенні та необхідності, а також достовірності відображення в системі бухгалтерського обліку, що забезпечить ефективність прийняття управлінських рішень щодо запроваджен-

ня системи управління витратами підприємства, у тому числі в частині витрат на якість продукції.

Збільшення попиту споживачів та виробництва продукції привели до зростання вимог щодо якості продукції, її значення та складових, що формують якість.

«Якістю продукції» називають сукупність властивостей продукції, що характеризують спроможність останньої задовольняти певні потреби споживачів відповідно до її цільового призначення. Чим вища якість продукції, тим більше задовольняються потреби споживачів та ефективніше вирішуються соціально-економічні проблеми розвитку суспільства [1]. Кожен вид продукції має якісні характеристики. Для того, щоб продукція відповідала всім стандартам і нормам якості, підприємство в ході виробництва здійснює відповідні витрати.

Під «витратами на якість» потрібно розуміти витрати, що виникають при забезпеченні якості на всіх стадіях виробництва та руху продукції, її поліпшенні, відповідності вимогам, установленим стандартами, та потребам споживачів, а також витрати, понесені внаслідок виготовлення продукції низької якості. Дані витрати включаються до собівартості готової продукції, а тому виникає потреба в організації їх обліку.

В Україні відсутнє чітке нормативне регулювання витрат на забезпечення якості продукції. Це значно ускладнює їх облік та змушує приділяти даному питанню більше уваги. Хоча такі витрати й виникають на підприємствах будь-якої галузі, точної методики для їх визначення не існує, тому і облік таких витрат ведеться на власний розсуд, відповідно до потреб суб'єктів господарювання.

При визначенні собівартості продукції до уваги беруться всі витрати, які виникають у процесі як виробництва, так і реалізації. Відповідно до законодавчої бази за характером виникнення розрізняють прямі та непрямі витрати на виробництво.

Єдиного підходу щодо розподілу витрат на забезпечення якості продукції немає. Це пояснюється різними галузями економіки, в яких працюють підприємства, різною специфікою та сферою діяльності тощо. Поділ таких витрат з позиції моделі PAF у своїх працях описують багато науковців. Схематично поділ витрат на якість наведено на *рис. 1*.

Одним із перших, хто звернув увагу на класифікацію витрат на якість, був Хамдамов З. Ю., який у

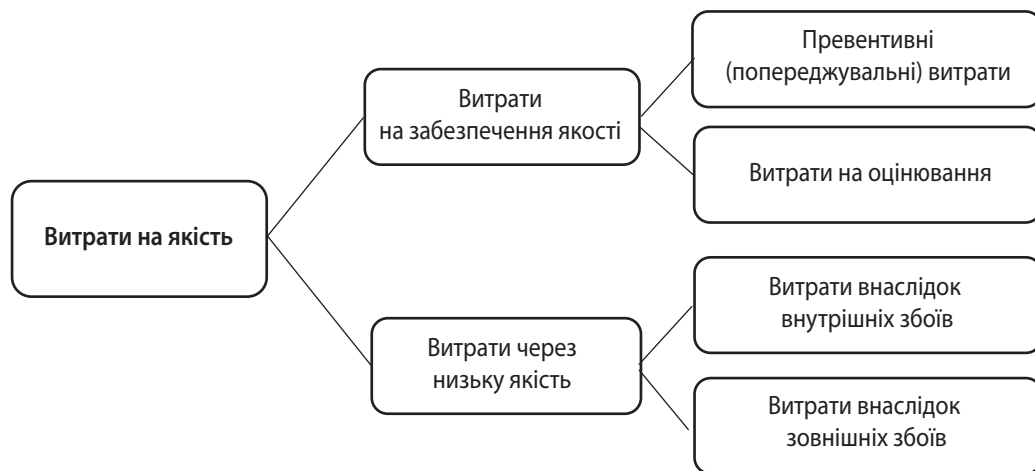

Рис. 1. Класифікація витрат на якість продукції згідно з PAF [2]

своїх дослідженнях запропонував дещо інший підхід, виділяючи чотири групи витрат, а саме [3]:

1. Витрати на забезпечення якості продукції організаційно-управлінського характеру.
2. Витрати на запобігання браку продукції.
3. Витрати на контроль, випробування та оцінку якості продукції.
4. Втрати від браку продукції.

Так, до організаційно-управлінських витрат автор відносить витрати на розробку, функціонування та вдосконалення системи управління якістю продукції; витрати на створення та впровадження інформаційної системи управління якістю.

До другої групи входять витрати, що виникають у ході руху продукції: процесів постачання та виробництва. Інформація про такі витрати допоможе запобігти виникненню дефектів продукції та їх виправлення.

Витрати на контроль, випробування та оцінку якості продукції включають у себе витрати, спрямовані на перевірку якості напівфабрикатів та/або готової продукції лабораторією або спеціальною службою. Тому виникає потреба їх розподілу за об'єктами та суб'єктами контролю.

Щодо витрат четвертої групи, то їх доцільно розподіляти на внутрішні та зовнішні витрати. Внутрішні витрати можуть виникнути під час таких процесів, як виробництво, контроль за якістю готової продукції та при збуті, а зовнішні – безпосередньо під час збуту та останньої стадії, яку проходить продукція, – споживання.

Окрім запропонованих видів витрат на якість, виходячи із основних господарських процесів, доцільно доповнити систему класифікаційних ознак за такими напрямками [4]:

1. *Залежно від стадій виробничого процесу:* витрати на підвищення якості, витрати на усунення дефектів, витрати на попереджувальні

заходи, витрати на контрольно-вимірювальні операції.

2. *Залежно від завершального циклу готової продукції та її придатності до кінцевого споживання:* базові витрати, додаткові витрати.
3. *За категоріями* витрати на якість поділяються на такі: витрати на продукцію, витрати на техніку та технологію, витрати на систему управління якістю.
4. *Залежно від очікуваних результатів:* витрати на підтвердження якості, витрати на поліпшення якості.
5. *За стадіями життєвого циклу:* витрати на якість сировинно-технічної бази, витрати на якість під час виготовлення, витрати на якість у процесі реалізації.
6. *Залежно від можливих понесених втрат (збитків):* витрати на запобігання погіршення якості продукції, витрати на усунення браку, витрати від невідповідності продукції, витрати на відшкодування неякісної продукції.
7. *За статтями витрат:* оплата праці, відрахування, матеріальні витрати, амортизація та інші витрати.

Узагальнена система класифікаційних ознак витрат на якість продукції забезпечить ефективну організацію їх обліку. Проте передусім слід розглянути принципи, яких слід дотримуватися при організації фінансування та обліку таких витрат. Левченко Н. М. і Дунець І. Ю. пропонують розглядати принципи, які більше, на нашу думку, орієнтовані на фінансування витрат на якість та, переважно, на потреби саме управлінського обліку (табл. 1).

Обравши основні постулати до фінансування та обліку витрат на якість продукції, необхідно обов'язково застосувати такий елемент методу бухгалтерського обліку, як оцінювання. Адже саме вимірювання витрат на якість у вартісному вимірнику

Основні принципи організації фінансування та обліку витрат на якість готової продукції [6]

Принципи	Особливості трактування щодо витрат на якість
Своєчасність	Своєчасне надання повної інформації про хід і результати виконання плану по якості, діяльність підприємства, необхідна для оперативного управління, контролю й аналізу витрат на якість
Оптимальність	Забезпечення досягнення найкращих результатів облікового процесу витрат на якість з мінімальними витратами коштів, праці та часу на отримання даної інформації
Системний підхід	Дотримання системного підходу, цілісності, всебічності, динамічності, випереджаючого відображення витрат на якість
Ефективна організація роботи облікової служби	Високий рівень організації бухгалтерської служби та роботи облікових працівників, відповідна кваліфікація облікового персоналу в частині обліку витрат на якість
Гнучкість	Здатність і швидкість пристосування до нових вимог, що висуваються до бухгалтерського обліку витрат на якість, звітності, калькулювання витрат на якість
Безперервність	Своєчасність, упорядкованість записів з точки зору їх хронологічної послідовності; їх повнота, всебічність, точність, безперервність, економічність, наочність відображення в обліку витрат на якість
Прогресивність	Допущення впровадження нових рішень, якщо проведені раніше дослідження не довели на практиці їх доречність і необхідність упровадження принципових змін в організації бухгалтерського обліку витрат на якість на підприємстві одразу після ґрунтовного практичного випробування та перепідготовки персоналу

має бути частиною обліково-аналітичного забезпечення управління якістю підприємства. Виходячи із вартісних вимірників можна говорити про раціональність витрат на якість як у загальному вигляді, так і у структурі. Процеси вимірювання витрат на якість та поліпшення якості приводять до помітного зниження витрат і до інших покращень у діяльності.

Виходячи з досліджень науковців [4; 6] і з обґрунтованих організаційних підходів до виникнення та фінансування витрат на якість продукції пропонується визначити основні етапи та завдання щодо організації обліку витрат на якість продукції підприємства як ефективного інформаційного забезпечення управління витратами в цілому (рис. 2).

Першочерговим етапом є встановлення та обґрунтування основних завдань обліку. Крім того, необхідно визначити відповідальних осіб, які будуть займатися даним об'єктом обліку, їх взаємозв'язок з іншими структурними підрозділами підприємства. Необхідно також визначити інформаційні потоки та забезпечити надходження оперативної інформації за кожним видом витрат, періодичність надання, а також користувачів інформації; здійснити розробку методів збору, обробки, аналізу й оптимізації витрат, а також можливих шляхів їх резервування.

Два наступні кроки тісно пов'язані між собою та полягають у визначенні об'єктів обліку витрат на якість продукції. Об'єкти обліку витрат на якість продукції залежать від господарських процесів, які проходить продукція, та витрат, що з'являються на кожному з них. Для досягнення оптимального результату

від організації обліку витрат на якість на рівні окремого суб'єкта господарювання необхідно виходити з особливостей його діяльності, організаційної структури та завдань, які ставить власник перед відповідними суб'єктами для досягнення позитивних результатів. На цьому етапі досить важливим є розподіл витрат залежно від специфіки роботи підприємства. Саме на даному етапі варто чітко здійснити розмежування витрат на якість у частині попередження та наслідків. Затвердити номенклатуру та перелік витрат на забезпечення (превентивно) та перелік витрат на виправлення браку.

Важливо пам'ятати, що система управління витратами підприємства – це комерційна таємниця підприємства, тому слід забезпечити збереження інформації про витрати на якість у межах підприємства.

Вибір методів оцінки та розподілу витрат на якість продукції залежить від розмежування витрат на якість у частині їх поділу на прямі чи непрямі витрати. Витрати на якість як прямі витрати розподілятимуться між видами продукції, витрати на якість як непрямі витрати потребуватимуть визначення бази розподілу та залежатимуть від бізнес-процесів на підприємстві.

Особливої уваги в організації обліку витрат на якість продукції потребує визначення з рахунком (рахунками) бухгалтерського обліку, де будуть накопичуватись такі витрати. Адже на даний час лише окрема частина, яка пов'язана з витратами, що виникли внаслідок використання неякісної сировини та матеріалів, порушення технологій виробництва, а також порушення правил експлуатації технологічного обладнання, об'єднуються на рахунку 24 «Брак

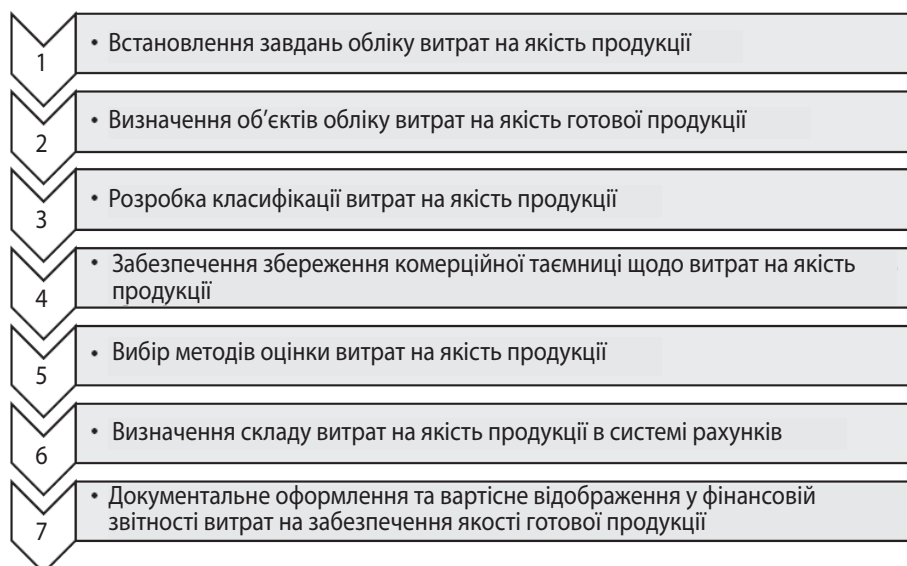

Рис. 2. Етапи організації обліку витрат на якість готової продукції

Джерело: узагальнено авторами.

у виробництві». Такий підхід не забезпечує всіма необхідними обліковими даними, а отже, потребує доопрацювань.

Погляди вчених на питання накопичення та розподілу витрат на якість продукції дещо розділилися. Так, виділяють чотири підходи до відображення в обліку витрат на забезпечення якості:

- 1) Використання спеціального окремого рахунку.
- 2) Відкриття окремого субрахунку в складі рахунку «Виробництво».
- 3) Відкриття окремого субрахунку в складі рахунку «Інші витрати операційної діяльності».
- 4) Відкриття окремих аналітичних рахунків існуючих рахунків на всіх стадіях господарського процесу.

До першого підходу схиляється більшість науковців, однак і тут виникли розбіжності в думках. Сходячись на необхідності відкриття окремого спеціального рахунку, вони по-різному трактують склад такого рахунку.

Так, Попова Т. Д. вважає за можливе запровадження окремого збирально-розподільчого рахунку «Витрати на якість» і ведення його в розрізі трьох субрахунків: «витрати на підвищення якості продукції», «витрати на забезпечення необхідного рівня якості», «витрати на невідповідність». За дебетом такого рахунку впродовж місяця Т. Д. Попова рекомендує відображати всі витрати, пов'язані з якістю, а в кінці місяця по кредиту їх списувати на рахунки «Виробництво», «Загальновиробничі витрати», «Брак у виробництві», «Витрати майбутніх періодів» тощо [7]. Притримуються такого підходу, але з використанням інших субрахунків, Морозова-Герасимович Н. А., Трегубова Г. О. та інші.

Перевагами застосування такого підходу є те, що він акумулює витрати на якість у рамках підприємства, але при цьому відсутня інформація в розрізі продукції та процесів, у ході яких були понесені такі витрати.

Прихильниками відображення витрат на якість продукції на окремому субрахунку в складі синтетичного рахунку «Виробництво» є Тимрієнко І. Ю. та Задорожнюк І. В. [5]. Ці автори пропонують вести аналітичний облік за видами витрат і статтями витрат з використанням нової кодифікації рахунку в робочому плані рахунків, де перші три знаки – номер рахунку за планом рахунків, наступні чотири знаки привласнюються на основі Державного класифікатора продукції та послуг, а останні два знаки – з класифікатора «Стаття витрат на якість».

Свій підхід до відображення витрат на якість продукції пропонує Ягмур К. А. [8], використовуючи для цього рахунок 94 «Інші витрати операційної діяльності» із задіянням діючого субрахунку 941 «Витрати на дослідження та розробки». Автор обирає даний рахунок тому, що він за своїм призначенням і характером операцій, що на ньому обліковуються, відповідає витратам, що забезпечують функціонування системи управління якістю. Разом із тим, Бондар Т. А. критикує таку позицію, аргументуючи це тим, що такий підхід суперечить Інструкції по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств.

Четвертий підхід до відображення в обліку витрат на забезпечення якості, що передбачає відкриття окремих аналітичних рахунків до існуючих рахунків на всіх стадіях господарського процесу, підтримує відомий вітчизняний вчений Пархоменко В. М. Він рекомендує відкривати аналітичні рахунки з обліку витрат на забезпечення якості до таких рахунків: 20 «Виробничі запаси», 23 «Виробництво», 24 «Брак

у виробництві», 26 «Готова продукція», 91 «Загально-виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» і 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Хоча єдиного бачення щодо поділу та відображення в обліку витрат на забезпечення якості продукції немає, але організована належно та раціонально система збору облікової інформації буде сприяти підтриманню високих показників якості продукції та дасть змогу виявляти відхилення на всіх етапах операційного циклу.

Останнім кроком у забезпеченні ефективно налагодження організації обліку витрат на якість продукції є належне документальне забезпечення та оформлення, що є етапом первинного та зведеного облікового забезпечення. Для цього доцільно розробити комплекс внутрішньої документації по формуванню, накопиченню та розподілу витрат на якість продукції на кожному етапі їх виникнення. Комплекс внутрішньої документації має включати відповідні документи, починаючи з придбання сировини та визначення її якості, закінчуючи – зведеним звітом з розрахунковими показниками ефективності, раціональності та доцільності витрат на якість за звітний період.

ВИСНОВКИ

Головна умова ефективного запровадження системи управління витратами на якість продукції – це ініціатива підприємства та його готовність до змін задля підвищення якості продукції, забезпечення попиту споживачів та виходу на нові ринки збуту продукції. Ефективність системи управління витратами на якість досягається оперативним і достовірним її обліково-аналітичним забезпеченням. Формування інформації про витрати на якість вимагає значного «коригування» системи бухгалтерського обліку на підприємстві, а саме: зміни/доповнення облікової політики, розробки аналітичних параметрів обліку, розробка та запровадження комплексу внутрішньої документації та звітності.

Разом із тим, облік витрат на якість не вирішить усіх фінансових проблем підприємства, але, як інформаційна складова прийняття ефективних управлінських рішень, допоможе оцінити вартість (ціну) якості продукції. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Олексенко Р. І., Лопушанська Ю. О., Краскова І. О., Снежко С. С. Якість – запорука підвищення конкурентоспроможності продукції. *Ефективна економіка*. 2012. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1633>
2. Ельгувірі Х. Вимірювання та облік витрат на якість продукції як складова забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 4. С. 71–82. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-74-82>

3. Хамдамов З. Ю. Совершенствование учета и анализа за качества продукции на примере предприятий и объединений машиностроения : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.12. М., 1983. 19 с.
4. Поліщук О. Т. Сутність та деякі облікові аспекти витрат на якість продукції. *Проблеми економіки*. 2015. № 1. С. 226–231. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-1_0-pages-226_231.pdf
5. Тимрієнко І. Ю., Задорожнюк І. В. Створення функціональної системи звітності про витрати на якість продукції переробних підприємств. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2014. № 3. С. 87–92.
6. Левченко Н. М., Дунець І. Ю. Фінансування витрат на якість готової продукції. *Ефективна економіка*. 2012. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1347>
7. Попова Т. Д. Учет затрат на качество. *Бухгалтерский учет*. 2001. № 11. С. 71–72.
8. Ягмур К. А. Облік витрат на виробництво будівельної продукції: теорія, організація і методика : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2008. 22 с.

REFERENCES

- Elhuviri, Kh. "Vymiruvannia ta oblik vytrat na yakist produktsii yak skladova zabezpechennia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Measurement and Accounting of Product Quality Costs as a Component of Ensuring the International Competitiveness of the Enterprise]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, no. 4 (2019): 71-82. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-74-82>
- Khamdamov, Z. Yu. "Sovershenstvovaniye ucheta i analiza kachestva produktsii na primere predpriyatii i obedineniy mashinostroeniya" [Improvement of Accounting and Analysis of Product Quality on the Example of Enterprises and Associations of Mechanical Engineering]: *avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk* : 08.00.12, 1983.
- Levchenko, N. M., and Dunets, I. Yu. "Finansuvannia vytrat na yakist hotovoi produktsii" [Financing the Cost of Finished Products]. *Efektivna ekonomika*. 2012. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1347>
- Oleksenko, R. I. et al. "Yakist – zaporuka pidvyshchennia konkurentospromozhnosti produktsii" [Quality Is the Key to Increasing the Competitiveness of Products]. *Efektivna ekonomika*. no. 12 (2012). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1633>
- Polishchuk, O. T. "Sutnist ta deiaki oblikovi aspekty vytrat na yakist produktsii" [The Essence and Some Accounting Aspects of Product Quality Expenses]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2015): 226-231. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-1_0-pages-226_231.pdf
- Popova, T. D. "Uchet zatrat na kachestvo" [Quality Cost Accounting]. *Bukhgalterskiy uchet*, no. 11 (2001): 71-72.
- Tymriienko, I. Yu., and Zadorozhniuk, I. V. "Stvorennia funktsionalnoi systemy zvitnosti pro vytraty na yakist produktsii pererobnykh pidpriemstv" [Creation of a Functional System of Reporting on the Costs of Product Quality of Processing Enterprises]. *Rehionalna biznes-ekonomika ta upravlinnia*, no. 3 (2014): 87-92.
- Yahmur, K. A. "Oblik vytrat na vyrobnytstvo budivelnoi produktsii: teoriia, orhanizatsiia i metodyka" [Accounting for the Cost of Production of Construction Products: Theory, Organization and Methodology]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.00.09, 2008.